

فرهنگ

گویش طالقانی

تألیف:

بهزاد لطفی

نشر فرهنگ‌شناسی

۱۳۹۰

سرشناسه: لطفی، بهزاد، ۱۳۴۵.
عنوان و نام پدید آور: فرهنگ گویش طالقانی / تألیف بهزاد لطفی
مشخصات نشر: تهران: انتشارات فرهنگ شناسی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۷۵ ص. شابک: 978-600-92154-4-7
وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: طالقانی / موضوع: فرهنگ عامه - ایران - طالقان
موضوع: طالقان - آداب و رسوم و زندگی اجتماعی
رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ ط ۲۳ / PIR۳۲۷۶ رده بندی دیویی: مر ۴۹۹
شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۲۷۸۹۶

انتشارات فرهنگ شناسی: تهران، خیابان شهید مطهری، کوه نور، کوچه
دوم، پلاک ۲، واحد ۳، تلفن: ۸۸۷۳۱۲۷۰، فکس: ۸۸۷۳۴۶۳۷

نام کتاب: فرهنگ گویش طالقانی

تألیف: بهزاد لطفی

شمارگان: ۱۰۰۰

ناشر: فرهنگ شناسی

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۱۵۴-۴-۷

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

سپاس گذاری

با حمد فراوان به درگاه خداوند متعال و تقدیر و تشکر از پدر و مادر گرامی ام که باتشویق ها و زحمات زیاد مرا در راه دانش و در برآوردن این آرزو کامیاب فرمودند تا اینک آنچه را که از زبان مادری در محضر آنان و همشهریان و هم محلی های خوبم (به ویژه محل نویز علیا) آموخته ام، جهت زنده نگه داشتن این گوهر زیبا که از دیرباز زبانزد ما طالقانی هاست به عنوان ره آورد ناچیز تقدیم همشهریان و هم زبانان خوبم نمایم.

کتاب حاضر تقدیم می شود به پدر و مادر گرامی ام و یکایک اعضای ممتاز خانواده ام و تمامی عزیزانی که آن را می خوانند.

بهزاد لطفی

اردیبهشت ۱۳۹۰، طالقان (نویز علیا)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	مقدمه
۸	طالقان در یک نگاه
	فصل اول:
۱۱	گویش زبان طالقانی
	فصل دوم:
۵۳	گفت و شنود طالقانی
	فصل سوم:
۶۱	چند طنز روستایی
	فصل چهارم:
۶۷	صرف افعال در زمان ماضی (گذشته)

کزین بر تو اندیشه برنگذرد

به نام خداوند جان و خرد

مقدمه

طالقانی‌ها و هم‌زبانان معزز و توای اهل نُوِیز علیا که سال‌های سال در کنار تو زبان مادری‌ام را آموختم، کتابی را که از زیر شمع چشم‌هایتان می‌گذرانید بر گرفته از گفتار و شنیدار شماست که مرا واداشت تا برای حفظ فرهنگ اصیل ایرانی به خصوص حفظ زبان مادری آن را با گویش طالقانی (با گویش روستای نُوِیز علیا) تهیه و تدوین کنم تا علاوه بر استفاده طالقانی‌های گرامی، مورد استفاده افراد غیر بومی (حتی عروس و دامادهای غیر طالقانی) که با طالقانی‌ها وصلت کرده‌اند قرار بگیرد و یا حتی علاقه‌مندانی که با زبان فوق آشنا نیستند با کمترین سواد خواندن و نوشتن آن را فرا بگیرند.

لذا از آنجایی که گویش‌ها در آبادی‌های مختلف طالقان متفاوت است، معتقد نیستم که این کتاب خالی از اشکال باشد و از هر گونه قصور و اشتباه در ادای گویش لغات و ترکیبات، به خصوص طنزهایی که در متون آن آمیخته شده است، از یکایک خوانندگان گرامی پوزش می‌طلبم و در پایان معتقدم هر کس که زبان فوق را متوجه می‌شود با او طالقانی صحبت کنیم، تا بر این اساس زبان مادریمان را که سرمایه پیشینیان و افتخار ماست، همیشه پاس بداریم. ان شاء الله کتاب حاضر همانند کتاب «ادب آداب دارد» اینجانب که مورد استقبال و تفقد همشهریان عزیز قرار گرفت، مورد استفاده اکثر قریب به اتفاق دوستان نیز واقع شود.

با آرزوی سربلندی طالقانی‌های عزیز

بهزاد لطفی

طالقان در یک نگاه

طالقان شکل عربی شده «تلکان»، یعنی «سرزمین پر کوه» است که این معنی با ویژگی‌های جغرافیایی طالقان نیز سازگاری دارد.

منطقه ییلاقی طالقان با مردمانی مهربان، مهمان نواز و فرهنگ دوست، در میان کوه‌های برف‌گیر البرز از غرب ارتفاعات کندوان تا ۴۰ کیلومتری شرق قزوین دامن گسترده است.

شاهرود رگ حیات این سرزمین دیر سال، از کوهپایه‌های شرقی آغاز و با طولی نزدیک به ۱۰۵ کیلومتر به غرب می‌رود. این شریان آبی بیش از ۱۵ رودخانه کوچک و بزرگ منطقه را که از چشمه‌سارها و برفاب‌ها سرچشمه می‌گیرند، همراه خود تا سپیدرود می‌برد تا با آبهای قزل اوزن آمیخته و راهی دریای خزر شود.

طالقان یکی از شهرستان‌های استان البرز و در شمال غربی این استان واقع شده و به لحاظ قرار گرفتن در رشته کوه‌های البرز میانی دارای آب و هوای کوهستانی و ییلاقی است. به همین دلیل دارای جمعیت فصلی بوده و در تابستان جمعیت آن به بیش از ۷۵ هزار نفر می‌رسد؛ این در حالیست که جمعیت ثابت این منطقه بیش از ۱۰ هزار نفر است و در ایام تعطیلات رسمی و پایان هفته به یکصد هزار نفر هم می‌رسد.

طالقان از سه بخش پایین طالقان، میان طالقان و بالا طالقان تشکیل شده است که بیش از ۸۰ روستای کوهستانی را در خود جای داده است. زبان مردم طالقان فارسی و لهجه تاتی است. تنها در دهکده میاوند مردم آن بزبان ترکی سخن می‌گویند.

طبیعت روح نواز طالقان بعنوان مهمترین جاذبه منطقه، گردشگران بسیاری را بسوی خود جلب می کند.

قله استوار شاه البرز در بلند ترین نقطه مرز طالقان و الموت و قله هایی همچون: سات، بام، ناز، چهار، زرینه کوه، لشکرک و کلوان به همراه غارهایی مانند: مرغ بند در ناریان، کله سنگ در دنبیلد، خلی زر در ورکش و غارهای: بزج و بادامستان و نیز آبشارهای: سفید آب در غرب شاه البرز، شل بن در غرب بزج، تره نو در جرینان و آبشارهای: آسکان، سوهان و کرکبود، مجموعه ای متنوع و کامل را برای دوستداران طبیعت فراهم آورده اند.

ایجاد سد خاکی با هسته رسی طالقان نیز بر جذابیت این منطقه افزوده است که همه روزه گردشگرانی را بسوی خود جلب می کند.

ویژگی های تاریخی، طبیعی و فرهنگی طالقان موجبات ظهور مشاهیری در زمینه های گوناگون هنری مانند: خط، نقاشی، نویسندگی و موسیقی را فراهم آورده است، و بزرگانی همچون: درویش عبدالمجید طالقانی (استاد بلا منازع خط شکسته)، میرعماد و غلامحسین امیر خانی (اساتید گذشته و معاصر خط نستعلیق) و استاد استادان موسیقی، غلامحسین درویش (درویش خان) و جلال آل احمد نویسنده معاصر را در دامن خود پرورانده است.

از جاذبه های فرهنگی، تاریخی طالقان می توان، منزل آیت الله طالقانی در گلیرد، یادمان درویش عبدالمجید طالقانی در مهران و زادگاه جلال آل احمد در اورازان را نام برد.

از دیگر آثار و بناهای تاریخی طالقان می‌توان به برخی قلعه‌ها، امامزاده‌ها و مقابر اشاره کرد.

ارژنگ قلعه در میناوند، قلعه منصور و قلعه کیقباد در شمال هرنج، قلعه دختر در گته ده، قلعه پراچان و قلعه فالیس، امامزاده هارون در جوشان، شاه محمد حنیفه در کرکبود، امامزاده زکریا در میراش، امامزاده ابراهیم در تکیه ناوه و نیز امامزاده‌های روستای‌های سیدآباد، اورازان، کش، کشته‌رود، کلاه‌رود، اسفاران، خچیره، بقعه میر در وشته، و مقبر پیران در دیزان، مهران، گته ده و اوانک، بسیار دیدنی است.